

osa olisi selvästi osoitettavissa liittyväksi tilanteisiin, joissa normaali käytäntö katkeaa johonkin tiedollista ratkaisua kaipaavaan ongelmaan.

Vallitsevista ajattelutavoista Koivunen irrottaa tuoteamalla, että itseasiassa ei pitäisi lainkaan puhua tiedon tarpeesta vaan *merkityksen tuottamisen tarpeesta*. Merkityksen tuottamisen tarpeeseen kiinteästi liittyy *semioottisen minuuden* käsite, käsitys ihmisestä risteävien merkitysjärjestelmien solmukohtana. Ko. käsitteessä korostuu erilaisten merkitysjärjestelmien moninaisuus, ristiriitaisuus ja jatkuva elävyys. Tässä suhteessa se eroaa radikaalilla tavalla klassisen strukturalistisen semiologian tavasta nähdä merkitysten järjestelmät, erityisesti "sisällön muoto" (Hjelmslev 1961) muuttuvan ja elävän semioottisen prosessin "takana" olevana, tai tässä prosessissa manifestioituvana, suhteellisen pysyvänä komponenttina, johon tutkimus erityisesti suuntautuu. Toisaalta semioottinen minuus erilaisten merkitysjärjestelmien kohtaamispaikkana avautuu ehkä paremmin jos ensin on käytettävissä "arkaaisena peruskonseptina" strukturalistinen sisällön muodon käsite. Tämä tekee käsitteittäväksi sen, että merkitys ja erityisesti sisältö voi eri yhteyksissä (eri semioottisissa järjestelmissä) strukturoitua erityisillä tavoilla, että "asiat" tai sisällöt eivät sinänsä ole mitään "Luojan luomaa" tai edes millään ongelmattomalla, yleispätevällä tavalla ihmisen kokemaan "ulkoiseen" todellisuuteen palautuvaa. Kieleen, tai kulttuuriin, kuuluvat paitsi erityiset ilmaisut myös erityiset sisällöt.

Semioottinen minuus merkitysjärjestelmien kohtaamispaikkana tuo kirjaston käsittämiseen sen intersubjektiiivisuuden momentin, johon alussa viitatin kytkiessäni Koivusen työn "uushumanismiin". Semioottisessa minuudessa kohtaavat merkitysjärjestelmät voivat olla osittain ihmisten sisäisiä, "ikiomia", mutta tyypillisesti myös siltoja, jotka ylittävät minuuden rajoja, ulottuvat yhteisen, kulttuurisen alueelle. Kirjaston käsittämisessä Koivusen esittämä konseptio tuntuu erityisen luontealta siksi, että kirjasto on tyypillisesti "semioottinen varasto", tai "merkitysten aarreaitta", paikka, jossa ihminen kohtaa kulttuurin yhteisiä merkitysjärjestelmiä. Ja kirjastonkäytön motiivina merkitysten luomisen tarve – vastakohtana tiedon tarpeelle – ei liity pelkästään normaalin käytännön katkaiseviin ongelmatilanteisiin vaan kuvaa paremminkin ihmisen jatkuvaa "henkistä elämää", tarvetta sisäiseen tapahtumiseen ja sitä ruokkiviin uusiin merkityksiin, oli sitten kyse instrumentaalaisesta "tiedosta", joka auttaa ratkaisemaan ongelmia, sivisty-

neestä käyvän sosiaalisen vuorovaikutuksen kannalta tarpeellisten oppineiden sanojen ja käsitteiden haltuunotosta, tai vaikkapa merkityksistä, jotka rakentavat ja virvoittavat ihmistä eroottisesti.

Koivunen ilmaisee kirjansa alussa vahvan luottamuksen lukijan kykyyn liikkua eteen avautuvassa assosiaatioavaruudessa sekä kykyyn nähdä asioiden välillä merkityksiä sekä luoda niiden välille omia merkityksiä. Näin annettua vapautta käyttäen tulkitsen hänen pääsanomakseen semioottiseen minuuteen ja merkityksen tuottamisen tarpeeseen kiteytyvän tiedontarveajattelun kritiikin. Se on nähdäkseni hyvin merkityksellinen ja ansiokas kriittinen huomautus niin alan tutkimuksen kuin ammatillisenkin itseyttämyksen keskeisen peruskonseptin, voisi sanoa, "ideologian" suhteen. Teoksessa on myös koottuna ensimmäisen kerran suomen kielellä näkökulmia, joita semiotiikka voisi kirjastoilmiöiden ymmärtämiseen antaa. Tässä suhteessa kuitenkin olisi ehkä jotain saavutettu, jos kirjoittaja ei sittenkään olisi niin paljoa luottanut lukijan kykyihin. Nyt esimerkiksi erilaisten semioottisten metodien ja käsitysten esittelyt jäävät paikka paikoin varsin abstraktisiksi ja yleisluotoisiksi. Semiotiikan kirjastosovellutusten kytkeminen semiotiikan eri suuntausten esittämiseen olisi voinut luoda konkreettisuutta puolin ja toisin.

Vesa Suominen

Viitteet

- Benediktsson, D. (1989): Hermeneutics: dimensions toward LIS thinking. *Library and Information Science Research*, 1989, n:o 3, 210–234
- Black, A. (1995): Into the Linons' Den: a place for the new library history in the new vocationalist library and information studies curriculum. *Proceedings: the 1st British-Nordic LIS Conference, Copenhagen 22–24. May 1995, Copenhagen*. Ed.: Micheline Hancock-Bealieu, Nils Ole Pors. Copenhagen, 1995.
- Hjelmslev, L. (1961): *Prolegomena to a theory of language*. Madison, University of Wisconsin press, 1961.

Onneksi olkoon, J.Doc.!

Yksi alamme ehdottomista kärkijulkaisuista, *Journal of Documentation*, viettää tänä vuonna 50-vuotisjuhlaansa¹. Lehti ilmestyi ensimmäisen ker-

ran kesäkuussa 1945. Sitä julkaisee *The Association for Information Management (Aslib)* ja se on alusta lähtien ilmestynyt neljä kertaa vuodessa (vasta 6. vuosikerta onnistuttiin toimittamaan kalenterivuoden mukaan).

Theodore Besterman, lehden ensimmäinen päätoimittaja, asetti lehden sisällölliset rajat väljästi. Hän määritteli dokumentin 'miksi tahansa, johon tietämystä on tallennettu' ja dokumentoinnin vastaavasti 'miksi tahansa prosessiksi, joka helpottaa tietämyksen etsijöiden dokumenttien tavoittelua'. Näissä raameissa lehti on voinut – ainakin nimensä puolesta – melko ongelmattomasti vaihtaa kirjastoorganisaatiokeskeisen otteen nykyaikaisempaan tietoyhteiskunnalliseen näkökulmaan tutkimusalan kehittymisen myötä.

Theodore Besterman oli, paitsi kaukonäköinen, myös kansainvälinen. Hänelle oli tärkeää, että julkaisun sisältö olisi Ison-Britannian rajoista riippumaton. Alkuvuosina lehdessä julkaistiin ranskan- ja saksankielisiäkin kirjoituksia, mutta vuoden 1965 jälkeen on kirjoituksia julkaistu vain englannin kielellä. Kansainvälisyys on kuitenkin edelleen yksi lehden keskeisistä tavoitteista. Vaikka brittiläisellä tuotannolla näyttääkin olevan keskeinen sija lehden tarjonnassa, kuuluu sen kirjoittajakuntaan teoreetikkoja ja praktikkoja maailman eri kolkilta. (Vähän tilastoa: Vuosikerta 1994 sisälsi yhteensä 16 artikkelia ja muuta laajempaa kirjoitusta, joista 8 on brittiläistä tuotantoa². Juhlavuonna tähän mennessä ilmestyneissä kolmessa numerossa vastaavat luvut ovat 13/9.)

Vuonna 1947 julkaisu sai *Bestermanin* ulkomailla oleskelun vuoksi väliaikaisen kolmihenkeisen toimituskunnan, joka sittemmin vakiinnutti asemansa. Nykyiseen toimituskuntaan kuuluu 21 alalamme ansioitunutta jäsentä. Päätoimittajana toimii *Richard Kimber* (Queen's University, Belfast). Alkuperäiseen toimituskuntaan kuulunut, viime vuoden joulukuussa edesmennyt *Donald J. Urquhart* (1909–1994) kuului kuolemaansa asti toimituskuntaan kunniajäsenenä.

Journal of Documentation on sekä sisältönsä että ulkoasunsa puolesta laadukas julkaisu. Ulkoasultaan se on, englantilaiselle tyylille uskollisena, viileän asiallinen. Monien arvostettujen tieteellisten aikakauslehtien tapaan *J.Doc.issakin* julkaisun sisällöllistä laatua ylläpidetään referointimenettelyn avulla. Tarjotut käsitteelliset lähetetään arvioitaviksi vähintään kahdelle asiantuntijalle, joista yksi tavallisesti on toimituskunnan jäsen. Toimituskunnan kokouksissa käsitteelliset joko hylätään tai

hyväksytään referojien lausuntojen perusteella. Koska referointimenettely on aikaavievä prosessi ja koska hyväksytytkin käsitteelliset tavallisesti vaativat korjauksia, kestää käsitteellisen muuntaminen tosiasialliseksi artikkeliksi useita kuukausia. Viimeisimmässä numerossa (51[3]) päätoimittaja *Richard Kimber* esitteli 'Tiivistelmät' (Briefs) -palstan, joissa meneillään olevia tutkimus- ja käytännön sovellutusprojekteja voidaan lyhyesti esitellä. 'Tiivistelmien' kohdalla referointimenettelyä on nopeutettu, ja vaikka nämäkin käsitteelliset arvioidaan asiantuntijoiden käsittelyssä, riittää julkaisuluvan myöntämiseksi referojien ja päätoimittajan puolto.

Ryhtyessäni erittelemään omaa mielipidettäni 50-vuotiaasta *J.Doc.ista* saatoinkin vain todeta, ettei suhteeni julkaisuun ole kovinkaan syvä. Läheisempi seitsemässä viimeisimmässä *J.Doc.in* numerossa käsiteltyjen aiheiden tarkastelu paljasti todennäköisen syyn. Tiedontarpeita ja -hankintaa käsitteleviksi luokiteltavia artikkeleita löytyi neljä kappaletta yhteensä 29 artikkelin tai laajemman kirjoituksen joukosta. Näistä yksi sivusi ammatillista tiedonhankintaa, joka aiheena on lähellä sydäntäni. Pääosa kirjoituksista käsittelee tiedonhakua tai tutkijayhteisöjä (jälkimmäisten käsitellessä mm. viitekäytäntöjä, tutkijoiden tuottavuutta ja keskinäistä kanssakäymistä). Edellä esitetty arvelu vahvistui lähdeluetteloni tarkastelun kautta (lähdeluetteloistahan näkyy omia intressejäni palveluiden *J.Doc.*-artikkeleiden lukumäärä useampien vuosikertojen kohdalla). Ammatillisiin tiedontarpeisiin ja -hankintaan liittyvissä kirjoituksissani on ole tukeutunut useisiin kyseisen julkaisun artikkeleihin. Mutta, tässäkin yhteydessä sanonta 'määrä ei korvaa laatua' pitää paikkansa. *J.Doc* kuuluu ehdottomasti niiden lehtien joukkoon, joiden säännöllinen seuraaminen on alamme harrastajille 'must'.

Katriina Byström

Viitteet

1. Aslib julkaisi vuonna 1994 *J.Doc.in* kunniaksi lehteä käsittelevän katsauksenomaisen kokoomateoksen. Tässä viite: Brian Vickery, ed. *Fifty years of information progress: a Journal of Documentation Review*. London: Aslib, 1994. iii, 235 pp.
2. Brittiläisellä tuotannolla tarkoitan niitä kirjoituksia, joissa kirjoittaja on ilmoittanut brittiläisen organisaation toimintayhteisöksen.